

شعر، زبان صلح و دوستی مردم جهان

دومین همایش شاعران ایران و جهان، هفته گذشته در تهران و شیراز با حضور 43 مهمان خارجی برگزار شد...

دومین همایش شاعران ایران و جهان، هفته گذشته در تهران و شیراز با حضور 43 مهمان خارجی برگزار شد
شعر، زبان صلح و دوستی مردم جهان

جام جم آنلاین: ایران مهد شعر و ادب است و کمتر کشوری است که مانند آن مردمش با آثار شاعران انس داشته باشند. 2 سالی است که در این سرزمین شعر دوست، همایش شاعران ایران و جهان برگزار می‌شود. بسیاری از شاعران کشورها به ایران دعوت می‌شوند و چند روزی کنار هم و با زبان‌های بظاهر بیگانه از هم، شعر می‌خوانند.

چینش متفکرانه و ذوقی کلمات کنار هم موجب می‌شود شعر و اندیشه‌ای که به واسطه‌اش انتقال پیدا کرده است، بیش از دیگر کلام‌ها در ذهن بماند. اگرچه مردم هر کشوری با شعر خودشان بیشتر انس دارند اما حداقل از فروش کتاب‌های شعر ترجمه‌شده از دیگر ملل یا فروش ترجمه‌های شعر شاعران ایرانی خارج از کشور می‌توان به این نتیجه رسید که در شعر به دنبال سرچشمه‌ای ماورای اندیشه غالب بر جوامعشان هستند.

متفاوت با سال قبل

دومین همایش شاعران ایران و جهان که سه‌شنبه هفته گذشته با مراسمی در آرامگاه حافظ به پایان رسید، شاهد تغییراتی در برنامه‌ریزی‌هایش بود. موسی بیدج، دبیر همایش در این باره می‌گوید: برنامه‌های ما سال گذشته در یک محل متمرکز شده بود. ولی در دومین دوره همایش مراکز مختلفی را برای شعرخوانی شاعران ایرانی و خارجی در نظر گرفتیم مانند دانشگاه الزهرا، دانشگاه آزاد جنوب، دانشگاه تربیت معلم، خانه هنرمندان، فرهنگسرای ملل، پاساژ فروشنده (فروشگاه دفتر شعر جوان). از این طریق، هم مردم عادی و هم دانشجویان توانستند با شعرخوانی انس بیشتری بگیرند.

در چند روزی که با 43 شاعر خارجی مهمان کشورمان همراه بودیم، دیدیم در بیشتر جاها استقبال مخاطبان از این برنامه‌های شعرخوانی خوب بود. با وجود این دانشجویان ادبیات و علوم انسانی دانشگاه‌های تهران بیشترین بهره‌ها را از برنامه‌های شعرخوانی بردند. بخصوص از این نظر که هر شاعری به شکل خاصی و با زبانی متفاوت شعرش را می‌خواند. مثلاً شعرخوانی آهنگین ساتاپورن سریساجانگ از کشور تایلند و بالرام شوکلا از هند، موجب آشنایی بیشتر دانشجویان با وزن‌های شعری دیگر زبان‌ها شد.

اما تنها این دانشجویان و علاقه‌مندان ایرانی نبودند که از حضور شاعران خارجی به فیض رسیدند، بلکه مهمانان این همایش نیز بهره‌های فرهنگی زیادی از این سفر بردند. وقتی پای صحبت هر یک از شاعران خارجی می‌نشینیم، آنان را شیفته و سرمست از تجربه ناب حضور در ایران می‌یابیم. در این گفت‌وگوها، مریم علاء امجدی زحمت ترجمه و ارتباط زبانی بین ما و مهمانان را می‌کشید.

رواج دوستی‌ها با شعر

تونی بولند شاعر، نویسنده و مدرس نمایشنامه نویسی یکی از دانشگاه‌های انگلستان، حضور شاعران جهان را در ایران اتفاق مهمی قلمداد می‌کند و با اشاره به این که پیش از سفرش به ایران خبر این همایش را به چند خبرنگاری اعلام کرده است، می‌گوید: شعر اهمیت زیادی در ارتباط بین ملت‌ها دارد و تاثیرگذاری‌اش در اذهان مردم بسیار عمیق است.

او ادامه می‌دهد: به عنوان کسی که ادبیات را در دانشگاه تدریس می‌کند، می‌توانم بین ساختارهای فرهنگی و ادبی کشورهای مختلف تفاوت قائل شوم. با این حال لازم است بگویم شعر از نیازهای مشترک انسان‌ها صحبت می‌کند که مقوله‌ای جهانشمول است و آدمی بالاتر از هر نوع عقیده و هر نوع طبقه‌بندی اجتماعی و هرگونه تفکری با آن مواجه می‌شود.

به نظر او هنر و شعر بهترین و کامل‌ترین ساختاری است که انسان‌ها می‌توانند به وسیله آن دوستی را رواج دهند. بولند تاکید می‌کند: من حتی بارها در تظاهرات طرفداران صلح شرکت کرده‌ام، ولی می‌دانم هیچ یک از آنها به اندازه هنر نمی‌تواند تاثیرگذار باشد.

تاثیرات معنوی شاعران پارسی‌گو

وقتی از عمیق‌ترین اندیشه شاعران که در شعر تجلی یافته صحبت می‌شود، به تاثیرات معنوی شعر می‌رسیم. دنیس میر، شاعر،

نویسنده و مترجم آمریکایی، شعر را به یک معبد تشبیه می‌کند و می‌گوید: به نظر من شعر معبدی است که وقتی ما آن را به زبان‌های مختلف می‌خوانیم، فضای آن را از نوای موسیقی عارفانه و روحانی آکنده می‌کنیم. این امر اهمیت زیادی دارد. در نظر او شنیدن شعر به زبان فارسی در کنار گوش فرا دادن به سروده یک شاعر فیلیپینی راهی برای عارفانه‌تر شدن فضای روحی معبد شعر است.

او شاعران را پیام‌آوران صلح و دوستی می‌داند و می‌افزاید: شاعرانی چون مولانا و حافظ چه در زمان خودشان و چه در دنیای امروز پیام‌آور صلح و عشق و دوستی هستند. لازم است بگویم من اکنون بیش از هر چیزی مشغول مطالعه و پژوهش در باره تاثیر اندیشه‌های شاعران پارسی‌گویی بر فضای معنوی جهان معاصر هستم.

نکته: بیشتر مهمانان خارجی حاضر در همایش شاعران ایران و جهان، چنین گردهمایی‌هایی را پلی ارتباطی بین فرهنگ‌ها و تمدن‌ها می‌دانند که از طریق آن دنیا راه صلح و صفا و آرامش را بهتر پیدا می‌کند نادیا ربرونیا، شاعر صربستانی و معاون آموزشی دانشگاه دولتی نووی بازار صربستان، درباره نیاز انسان امروز به عرفان و شعر عرفانی می‌گوید: در دنیای امروز ما انسان‌ها به خاطر وجود ابزارهای مدرن هیجان‌زده هستیم. من معتقدم شعر هم دارد به این سمت و سو کشیده می‌شود. اتفاقاً به همین دلیل بهتر است که ما هوایی متفاوت را تجربه کنیم و به شعر عارفانه بازگشتی داشته باشیم. در این دنیای تکنولوژی زده بهتر است که به شعر عارفانه مولانا و حافظ روی بیاوریم.

نا آشنایی جهان با شعر معاصر ایران

در کشورهای مختلف شرق‌شناسان و ایران‌دوستان همواره به شاعرانی چون مولوی، حافظ، سعدی و... توجه کرده‌اند و ترجمه‌های زیادی از آثار این گروه تاکنون چاپ شده است. ترجمه‌ها آنقدر زیاد است که حتی گاهی می‌توان برگردان‌های زبانی آثار شاعری مثل مولوی را به 2 دسته ترجمه‌های دقیق و ترجمه‌های عامیانه و حتی مبتذل تقسیم‌بندی کرد. اما شعر معاصر ایران آن چنان که باید تاکنون به دیگر زبان‌ها ترجمه نشده است. فقط هرازگاهی ناشری خبر ترجمه یکی از مجموعه شعرهایش را به زبان دیگری منتشر می‌کند که به هیچ وجه جوابگویی نیاز دیگر کشورها نیست. بیدج نیز خود به این موضوع اذعان دارد و می‌گوید: امید که فرصتی فراهم شود تا شعر معاصر ایران به زبان‌های دیگر ترجمه و عرضه شود تا جهانیان با اندیشه شاعران امروز ما همانند شاعران دیروز آشنا شوند.

شاید از همین روست که کریستینا اشتولتز، شاعر دانمارکی، یکی از مهم‌ترین تجربه‌هایش را در همایش شاعران ایران و جهان، دیدار با شاعران ایرانی می‌داند. او در شرح اهمیت این مساله می‌گوید: ما هیچ دسترسی به شاعران معاصر و زنده ایرانی نداریم. ولی درباره شاعران قدیمی و سرشناس ایران ترجمه‌های مختلفی در اختیار داریم.

اشتولتز با این که همایش شاعران ایران و جهان را فرصت خوبی در باب این آشنایی می‌داند ولی گلایه از این دارد که شاعران معاصر ایرانی در جلسات شعرخوانی مشترک، سروده‌هایشان را به فارسی می‌خوانند و مترجم هم شعرهایشان را ترجمه نمی‌کند.

او توضیح می‌دهد: من نتوانستم آن طور که می‌خواستم با شاعران ایرانی ارتباط برقرار کنم، مگر بعضی از آنها که زبان انگلیسی را نیز بلد بودند. مثلاً در جلسه دانشگاه آزاد مریم اعلاء امجدی شعرش را به انگلیسی و فارسی خواند. از این طریق هم با شعر معاصر فارسی آشنایی پیدا کردم و هم پس از شعرخوانی‌اش، درباره شعر معاصر ایران با یکدیگر صحبت کردیم.

کریستینا افسوس می‌خورد که چرا در این همایش، شعر شاعران فارسی به انگلیسی ترجمه نشد. او یکی از نقاط مثبت همایش را در شعرخوانی شاعران به زبان اصلی و ترجمه اشعارشان به انگلیسی می‌داند و تنها جای خالی را ترجمه انگلیسی شاعران فارسی زبان می‌داند.

دنيس مير نیز اشاره می‌کند که من تاکنون نتوانسته‌ام با شاعران ایرانی ارتباط برقرار کنم. زیرا ما بیش از هر چیز مشغول شعرخوانی بودیم.

اشتولتز در ضرورت ترجمه شعر معاصر فارسی به دیگر زبان‌ها می‌گوید: در کشور ما هم مترجمانی هستند که شاید تمام اشعار شاعران ما را ترجمه نکنند ولی بعضی قطعه‌ها را به زبان‌های دیگر بر می‌گردانند و در اختیار مردمان دیگر کشورها قرار می‌دهند. تنها راه علاقه‌مندی ناشران دیگر کشورها به چاپ آثار ما دانمارکی‌ها ترجمه شعرها به زبان انگلیسی است.

او ادامه می‌دهد: به نظرم همین همایش می‌تواند موقعیت خوبی باشد تا بخش کوچکی از ادبیات معاصر ایران را به دیگر کشورها منتقل کنیم و حتی شاهد چاپ آثارشان در کشورهای شاعران شرکت‌کننده در همایش باشیم. البته من احساس می‌کنم که کشور شما این کار را انجام خواهد داد. زیرا شنیده‌ام که بتازگی کارگاه ترجمه‌ای در یکی از دانشگاه‌هایتان ایجاد شده تا از این طریق ادبیات

معاصر ایران را به گوش مردم دیگر کشورها برسانند.

ثمرات ادبی همایش شاعران ایران و جهان

شاعرانی که با آنها صحبت می‌کنم، همگی از حضورشان در ایران خرسند هستند و همه آنان تاکید می‌کنند که در طول مدت حضورشان در ایران به داشته‌های خوبی دست یافته‌اند. اشتولتز در شرح مدت اقامتش در ایران می‌گوید: پذیرایی مسوولان بسیار گرم بوده و در کمال راحتی و آسایش در ایران به سربردیم.

دنیس میر، مترجم آمریکایی و استاد دانشگاه چین، درباره نتایج ادبی این همایش می‌گوید: من نمی‌توانم این همایش را نقد کنم. زیرا همین که ما توانستیم گردهم بیاییم و با چند شاعر ایرانی آشنایی پیدا کنیم، موقعیت و فرصت بسیار خوبی برای من بوده است. او این همایش را سکویی برای آشنایی زبان‌ها با یکدیگر می‌داند و می‌گوید: رای من بسیار جالب بود که در اینجا با شاعرانی آشنا شدم که دوزبانه بودند و حتی با زبان‌های دنیای اسلام آشنایی داشتند. ما حتی اگر زبان یکدیگر را در این مدت نفهمیدیم ولی توانستیم ارتباط روحی و قلبی با یکدیگر داشته باشیم.

دنیس میر امیدوار است که در سال‌های آتی در این همایش‌ها بتواند با مردم عادی در جلسات شعرخوانی و با شاعران جوان و دانشجویان ارتباط بیشتری برقرار کند.

اشتولتز هم ملاقات شاعران جهان در ایران را فرصت گرانبهایی می‌داند که در کمتر جای دیگر دنیا می‌توان نمونه‌اش را پیدا کرد. او می‌افزاید: در این همایش توانستیم بعضی از شاعران امروز ایران را ببینیم. آنها هم توانستند شاعرانی از دیگر کشورها را ببینند ولی فرصت کافی برای ارتباط‌های فرهنگی میان ما ایجاد نشد.

حورا نژادصداقت / جام‌جم